

[Statsministeren.]

Der var påvisning af problemstillinger i de hjemlige politiske forhold, som jeg finder det værdifuldt at få trukket op ved denne lejlighed. Hr. Poul Dam udtalte bl. a., at vi befinder os i de politiske skyttegrave. Jeg vil ikke sige, at jeg fuldt ud tilslutter mig denne opfattelse, men mener det alligevel berettiget at pege på risikoen for, at en sådan påstand bliver fuldt ud dækkende. Nu er det klart, at hr. Poul Dam og jeg ikke altid vil have den samme opfattelse af, hvem det egentlig er, der graver sig ned i skyttegrave. Når hr. Poul Dam i dag peger på, at regeringspartiernes samarbejde er skyld i denne graven sig ned, er det selvfølgelig fristende — men jeg skal modstå fristelsen — ganske kort at henvise til, at nøjagtig det samme blev sagt om hr. Poul Dam, hans parti og socialdemokratiet i perioden fra 1966 til 1968. Hr. Poul Dam vil huske de gentagne beskyldninger for den graven sig ned, som socialdemokratiet og SF efter andres opfattelse bar ansvaret for. Dengang havde hr. Poul Dam ikke øre for disse beskyldninger.

Jeg vil mene, at der i begge tilfælde har været risiko for, at dette kan blive temmelig beskrivende for situationen, hvad jeg ville beklage. Men der er jo det ved det, at når to parter tilsammen skal sørge for, at noget, der ville være beklageligt, ikke bliver til en kendsgerning, så påhviler der begge parter et ansvar. Jeg ved, at en af de ting, som SF har lidt noget under, er, at repræsentanter for de nuværende regeringspartier har givet udtryk for, at man i visse situationer har fundet, at SF har ført en mere ansvarlig oppositionspolitik end socialdemokratiet. Men jeg må også sige, at ser man tilbage over den folketingsssamling, vi nu står over for afslutningen af, er jeg aldeles overbevist om, at hr. Poul Dam også vil finde eksempler på, at hans parti har ydet bidrag til at forøge risikoen for en graven sig ned i skyttegrave. Jeg ville beklage, om det kom dertil.

Det er ingen hemmelighed, at mit parti og jeg ikke er tilhængere af en sådan kompromisløs opdeling af dansk politik i to cirka lige store halvdele; men skal dette undgås, må også de partier, der befinder sig på oppositionsbænkene, yde et bidrag til det — og som sagt er jeg aldeles overbevist om, at

hr. Poul Dam ved at gå tilbage og studere handlingsforløbet i denne samling vil finde endog flere eksempler på, at hans parti ikke i alle tilfælde har ydet bidrag til at undgå det.

Så sagde hr. Poul Dam: vi har stillet forslag, regeringen har været venlig, den er i det hele taget venlig, men der er aldrig kommet noget ud af det. Nej, det er vel også rigtigt, at man ud fra en generel bedømmelse må sige, at det billede, der tegner sig, er, at når SF har stillet forslag, er der ikke kommet noget ud af det. Men jeg henstiller til hr. Poul Dam at overveje, om det ikke er, fordi SF har stillet sine forslag på en sådan måde, at det ville forudsætte regeringspartiernes opgivelse af egne principielle standpunkter for at nå et resultat, og om det ud fra et fælles ønske om at undgå skyttegravene er rimeligt at lægge dem sådan frem.

Hr. Poul Dam siger: vi er socialister. Ja, det er gået op for os andre. Jeg vil gerne sige til hr. Poul Dam, at jeg håber også, det er gået op for ham og hans parti, at det er vi andre ikke. Vi er ikke socialister, og derfor hjælper det selvsagt ikke at komme med socialistiske forslag og forlange, at regeringen skal gå ind på forhandling om disse, og derefter afsige den dom, at det er mangel på vilje, hvis vi ikke kan finde hinanden. Vi er ikke socialister.

Nu må jeg blankt erkende, at jeg ikke kan den marxistiske lære, skal vi sige til fuldkommenhed, men om jeg hørte ret, citerede hr. Poul Dam Karl Marx for følgende:

„Det enkelte menneskes frie udvikling er forudsætningen for alles udvikling.“

Med risiko for at blive betegnet som arrogant i bedømmelsen af Karl Marx' teorier vil jeg sige: hvem skulle være imod det? Ingen. Men den ubehagelige lære, vi har måttet drage, er, at ingen steder er indtil denne dag socialismen forsøgt praktiseret på en sådan måde, at den respekterer, at forudsætningen for alles udvikling er den enkeltes frie udvikling. Det er jo tragedien for socialismen. Den er overalt forsøgt praktiseret på den måde, at den knægter mulighederne for den enkeltes frie udvikling. Jeg ved, at hr. Poul Dam er enig i det; hvis han ikke var det, havde vi jo ikke fået SF dannet.

Til hr. Per Hækkerup, som jo afslørede, at han læste mange aviser og oven i købet